ДӘРБӘНД

100 1920-2020 јүз ил сизинләјик

Гәзет һәфтәдә бир дәфә чыхыр

Гијмәти 2 рубл.

ДОСТЛУГ. ГАРДАШЛЫГ. БИРЛИК

№30 (98274) 1920-ҹи илдән чыхыр 24 ијул 2020-ҹи ил ҹүмә.

12+

Тәсисчиләр: ДАҒЫСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МӘТБУАТ ВӘ ИНФОРМАСИЈА НАЗИРЛИЈИ

ХАЛГ БҮДҸӘЛӘШДИРИЛМӘСИ ҺАГГЫНДА ГАНУНЛАР ПАКЕТИ БӘЈӘНИЛМИШДИР

21 ијул «Дағыстан» РИА. Президент Владимир Путин бир аз әввәл «Ваһид Русија» партијасынын халг бүдҹәләшдирилмәси һаггындакы ганунлар пакетини бәјәнмишдир ки, бу да партијачыларын фикринҹә «јерли мәсәләләрин һәллиндә әһалинин ҹәлб едилмәсинин тәсирли васитәси олаҹагдыр».

Хүсусилә дөвләт башчысы бәләдијјә сәвијјәсиндә бүдҹәләшдирилмәнин «Халг» лајиһәси тәшәббүсүнүн практики инкишафы үчүн һүгуги әсас јарадан ики гануну имзаламышдыр. Һәмин сәнәдләр һүгуги информасија порталында дәрҹ олунмушдур.

Белә ки, биринҹи сәнәд «РФ-дә јерли өзүнүидарәнин тәшкилинин үмуми принсипләри һаггында» Ганунa дәјишиклик едилмишдир ки, бу јерли проблемләрин һәллинә јөнәлдилән лајиһәләрин ишләниб һазырланмасында вәтәндашлара вә илк нөвбәдә онлара бүдҹә вәсаитләринин нәјә хәрҹләндијини тәјин етмәсинә көмәк едәҹәкдир.

Лајиһә бахылмасы үчүн он нәфәрдән аз олмајараг (анҹаг бәләдијјәләрә онларын сајыны азалтмаға һүгуг верилир) шәхсләр групу тәрәфиндән мүзакирәјә чыхарыла биләр. Лајиһә јерли мүдиријјәтә тәгдим олунаҹағына гәдәр вәтәндашлар ону јығынҹагда вә ја үмуми иҹласда мүзакирә етмәлидирләр.

Икинҹи сәнәдлә Бүдҹә кодексинә дәјишикликләр едилир. Хүсусилә малијјә назирлијинә тәшәббүслү лајиһәләрин реализә едилмәсинин планлашдырылмасы методики тәминаты, реҝионал вә јерли бүдҹәләрин хәрҹләринин иҹрасынын методики тәминатынын һәјата кечирилмәси сәлаһијјәтләри верилир.

Һәр белә лајиһәјә 2021-ҹи ил јанвар ајынын 1-дән бүдҹә хәрҹәләри квалификасијасынын уникал коду верилир. Тәшәббүслү лајиһәләри һәјата кечирмәк үчүн һүгуги вә физики шәхсләрин көнүллү өдәнишләри бүдҹәнин гејри-верҝи ҝәлирләринә аид едиләҹәкдир.

Федерасија Шурасынын федератив гурулуш, реҝионал сијасәт, јерли өзүнүидарә вә Шимал ишләри үзрә Комитәсинин сәдри, ганун лајиһәсинин мүәллифләриндән бири олан Олег Мелниченконун фикринҹә бәјәнилмиш нормалар «һакимијјәт вә вәтәндашлар арасында етибарлылығын мөһкәмләндирилмәсиндә, јерләрдә актуал мәсәләләрин һәлл едилмәсинә әһалинин ҹәлб едилмәси үчүн тәсирли васитә олаҹагдыр».

«Ганун лајиһәсинин вәзифәси – Русијанын бүтүн субјектләриндә бу норманы ҝениш јајмагдыр», - дејәрәк бунунла белә әлавә етмишдир ки, онун икинҹи охуја һазырланмасы заманы партија реҝионлрын фикрини нәзәрә алмышдыр.

ДАҒЫСТАНДА «ГӘҺРӘМАНЛАР ОЈУНЛАРЫНЫН» КЕЧИРИЛМӘСИ ПЛАНЛАШДЫРЫЛЫР

Дағыстан Һөкумәтинин Сәдри Артјом Здунов ијулун 21-дә «Гәһрәманлар лигасы» компанијасынын нүмајәндәләрилә ҝөрүшмүшдүр ки, онлар тәкҹә Русијада дејил, һәм дә дүнјада ән мигјаслы һәвәскар идман һадисәләринин тәшкили үзрә лидердир.

Республиканын баш назири Русијанын автомобил јарышлары Федерасијасынын витсе-президенти Диларә Садығова вә Федерасијанын Дағыстан шөбәсинин рәһбәри Һәмид Мәһәммәдовла бирликдә Дағыстанда «Гәһрәманлар лигасы» лајиһәсинин һәјата кечирилмәсинин мүмкүнлүјүнү вә еләҹә дә јени идман нөвүнүн реҝионда инкишаф перспективләрини мүзакирә етмишдир. Манеәләрлә автомобил јарышы-2013-ҹү илдән Русијада инкишаф етмәјә башлајан ҝәнҹ идман нөвүдүр. Мәһз һәмин вахтдан Ксенија Шојгунун рәһбәрлик етдији «Гәһрәманлар лигасы» мүнтәзәм олараг бу истигамәтдә: «Гәһрәманлар јүрүшү», «Гәһрәманлар ојунлары», «Гәһрәманлар аренасы» кими мүхтәлиф тәдбирләр кечирир. Бунунла белә бүтүн Русија үзрә-Калининградддан тутмуш Петропаловск-Камчатски шәһәрләринә гәдәр идман тәдбирләри кечирилиб.

Бундан башга автомобил јарышлары Азәрбајҹанда вә Алманијада да кечирилмишдир. Компанија тәшкил олундугдан сонра компанијанын кечирдији 350 тәдбирдә үмумиликдә бир милјондан артыг адам иштирак етмишдир. 2019-ҹу или октјабр ајында манеәләрлә идман јарышлары рәсми идман нөвү статусуну алмышдыр.

«Бүтүн Русијада ҝәнҹләр арасында ҝениш јајылмыш бу идман нөвүнүн инкишафы илә биз фәал мәшғул олуруг. Манеәләрлә јарышлар – физики фәаллығын мүхтәлиф нөвләринин- һәм гачышын, һәм дә функсионал һазырлығын комбинасијасыдыр. Гачышлар чох динамик вә ҹазибәдар алыныр. Һәм дә јарышлары биз ил боју кечиририк. Бизим јығмамыз дүнјада ән ҝүҹлүләрдән бирадир», - дејә Диларә Садығова билдирмишдир.

Манеәләрлә автомобил јарышлары Федерасијасынын шөбәси Дағыстанда ҹари ајын ијул ајынын әввәлләриндә јарадылмышдыр. Бунунла белә, онун рәһбәринин гејд етдији кими бу јени идман нөвү ҝәнҹ дағыстанлыларын диггәтини ҹәлб едир.

«Манеәләрлә автомобил јарышы ҝәнҹләр арасында ҝениш јајылмаға башлајан чох мараглы идман нөвүдүр. Јарышларда һәм пешәкар идманчылар, һәм дә һәвәскарлар иштирак едир. Биз бу идман нөвүнү республикада инкишаф едәҹәјинә инанырыг»-, дејә Һәмид Мәһәммәдов гејд етмишдир.

«Гәһрәманлар лига»сы өлкәдә јалныз гачыш јарышларынын лидери дејил, һәм дә она һазырлыг үчүн лајиһә јаратмышдыр. Мәһз онун һимајәси алтында республиканын ачыг мејданчаларында истәјәнләрин һамысы үчүн пулсуз мәшгләр кечирилир. Илк белә мәшгләри бејнәлхалг јарышларын чемпионлары вә пешәкар идманчылар Маһачгаланын шәһәр чимәрлијиндә вә еләҹә дә, Ленин комсомолу адына паркда кечирмишләр. Бу ҝүн артыг тәлим мәшгләринин

Матлас әразисиндә вә Хунзах рајонунда 2020-ҹи илин ја сентјабр ајынын ахырында, ја да октјабрын әввәлләриндә кечирилмәси мәсәләси мүзакирә олунур. Бурада Русијанын һәр јериндән ҝәлән идманчылар манеәләрлә гачыш үзрә дүнја чемпионатына һазырлыг кечәҹәкләр.

Федерасијанын јахын ҝәләҹәкдәки планларында пајызда «Гәһрәманлар ојунлары»нын кечирилмәсидир ки, бу јарышлар Маһачгала шәһәриндәки «Труд» стадионунда баш тутаҹагдыр.

Артјом Здунов сәсләндирилмиш тәшәббүсләри дәстәкләјәрәк бу тәдбирләрә һәрби идман нөвү елементләринин тәтбиги – мәсәлән гумбара атма, һәдәфә атәш ачманын әлавә едилмәсини төвсијә етмишдир. Бу һәм ҝәнҹләрин һәр тәрәфли физики һазырлығына, һәм дә үмуми вәрдишләрин вә баҹарыгларын ашыланмасына көмәк ҝөстәрәҹәкдир.

«Тәлим топланышларынын бизим дағларда кечирилмәсинин идманчыларын хошуна ҝәләҹәјинә бир шәкк-шүбһә етмирик. Јени идман нөвүнүн инкишафы идејасы бизә мараглыдыр, мән ону дәстәкләјирәм. Һазырда сиздән конкрет план лазымдыр ки, биз бунун үзәриндә ишләјәк»,- дејә баш назир гонаглары әмәкдашлыға чағырмышдыр.

ДАҒЫСТАН АРБИТРАЖ МӘҺКӘМӘСИ СӘДРИ ВӘЗИФӘСИНӘ ИРӘЛИ СҮРҮЛМҮШ ШӘХСИН АДЫ БИЛДИРИЛМИШДИР

20 ијул «Дағыстан» РИА. Өтән һәфтә Русија һакимләринин Али квалификасија коллекијасы 2020-чи илдә 5-чи јығынчағыны кечирмишдир ки, онун јекунларына көрә Мәһәммәд Исајевин Дағыстанын Арбитраж мәһкәмәсинин сәдри вәзифәсинә тәјин олунмасыны төвсијә етмишдир. Бу һагда РФ һакимләринин Али квалификасијалы коллекијасынын сајты хәбәр вермишдир.

«РФ һакимләринин Али квалифакасија коллекијасынын 5-чи јығынчағы 2020-чи илин ијул ајынын 13-дән 19-на кими Москва шәһәриндә кечирилмишдир. РФ һакимләринин АКК коллекијасы үмуми јуридиксија вә һәрби һакимләр башчылары вә һакимләр вәзифәсинә вакант јерләрә иддиачыларын әризәләринә бахмышдыр». Бу һагда мәлуматда дејилир. Портал ПРАВОру-нун дедијинә көрә Дағыстанын арбитраж мәһкәмәсинин сәдри вәзифәсинин 4 нәфәр намизәд иддиа едирди. Онлар һазырда фәалијјәтдә олан һаким сәдринин мүавинләри Шапи Батырајев вә Мәһәммәд Исајев, һакимләр Руслан Мәһәммәдов вә 16-чы ААС-нын һакими Заурбек Сүлејманов иди. Мәһкәмәнин сәдри вәзифәси 2019-чу илдә бу вәзифәни Абумүслүм Әлијев тәрк етдикдән сонра азад олмушдур. 4 нәфәрдән бирини сечмәји Али Мәһкәмәнин сәдри Вјачеслав Лебедев көмәк етмишдир. Мәнбәнин вердији мәлумата көрә о, Исајевин намизәдлијини мүдафиә етдијинә көрә галан һакимләр өз намизәдлијини кери көтүрмүшләр. Гејд етмәлијик ки, Исајевин тәгдим олунмуш вәзифәјә тәјин едилмәси онун намизәдлијинин Русија Президенти тәрәфиндән бахылдыгдан вә мүвафиг фәрманы имзаладыгдан сонра тәјин едиләчәкдир.

МҮСАБИГӘ ГАЛИБЛӘРИ МҮКАФАТЛАНДЫРЫЛДЫ

19 ијул. «Дағыстан» РИА-ја али мәктәбин мәтбуат хидмәтинин вердији мәлумата көрә Дағыстан Дөвләт Техники Университетиндә «Илин мүәллими» мүсабигәси галибләринин мүкафатландырылмасы кечирилмишдир. Мәрасими ачан елм вә инновасијалар фәалијјәти үзрә проректор Һәмид Ирзајев хатырлатды ки, бу илин мај ајында «Јени елм» Бејнәлхалг елми-мүштәрәклик мәркәзи али мәктәбин мүәллимләринин фәал иштирак етдији мүсабигә кечирилмишдир.

Мүсабигәнин кедишатында али мәктәбин педагогикасы, елми мәлуматлар алынмасы васитәләри, педагожи тәдгигатларын нәтичәләринин мүзакирәси, тәчрүбә мүбадиләси мәсәләләри мүзакирә едилмишдир. ДДТУ-нин 20 мүәллими һәмин мүсабигәнин галибләри олмушлар.

«Бу күн бизим али мәктәбин мүәллимләринин «Гызыл» фондуну тәбрик етмәк истәјир вә онлара 2020-чи илин «Илин мүәллими» дипломларыны тәгдим етмәк истәјирик, - дејә проректор билдирмишдир.

Али мәктәбин ректору Нурмәһәммәд Суракатов әлиндән Зада Абдуллајева, Мәһәммәдпаша Әһмәдпашајев, Едвард Батманов, Нурулла Ваһабов, Аида Һачыјева, Раисат Һәсәнова, Сајбула Дибиров, Оксана Исмајылова, Сәбинә Исмајылова, Зарема Исрапилова, Милада Мәһәммәдова, Нусалај Мәһәммәдов, Аида Мустафајева, Албина Нурилова, Жанна Сулајева, Сәбинә Шабанова, Имара Шаһбанова, Изабелла Шихмурадова өз дипломларыны алмышлар.

Тәнтәнәли мәрасимин ахырында али мәктәбин ректору мүәллим коллективинә карантин дөврүндә мүсабигәләрдә ушаглары вә тәләбәләри дистанијалы ишә, чәлб етдијинә көрә тәшәккүрүнү билдирмишдир.

АГРАР ИШЧИЛӘРИ ВЕРКИ ӨДӘНИШЛӘРИ ҮЗРӘ МӨҺЛӘТ АЛА БИЛӘРЛӘР

22 ијул «Дағыстан» РИА. ДР игтисади инкишафы назирлијинин мәтбуат хидмәтиндән информасија акентлијинә верилмиш мәлумата көрә Русија һөкумәти короновирус пандемијасы фонунда АСК саһәсинин дәстәји чәрчивәсиндә кәнд тәсәррүфаты истеһсалчыларына күзәштли кредитләр үзрә өдәнишләрә мөһләт вермишдир. «Күзәштли кредитләр алан агросәнаје ишчиләри өдәнишләр үзрә мөһләтдән истифадә едә биләрләр. РФ Һөкумәтинин Сәдри Михаил Мишустин бу чүр гәрары имзаламышдыр.

Сәһбәт гыса мүддәтли (бир илədәк) олан вә һәм дә инвестиссија (ики илдән 15 илədәк) олан кредитләрдән кедир, еләчә дә верки өдәнишләри үзрә мөһләт вә ја мүддәт һүгугу верән мөвсүм иш фәалијјәтләри сијаһысы да кенишләндирилмишдир.

Јениләшмиш сәнәдә мәһсул јығымында иштирак илә јанашы аквамәдәнијјәт, тәрәвәз мәһсулларынын вә мејвәләрин емалы, еләчә дә бир сыра башга ишләр дахил едилмишдир.

ТАБАСАРАН

ВӘЗИЈЈӘТЛӘ ТАНЫШ ОЛМУШДУР

Бәләдијјәнин мәтбуат хидмәтиндән ијулун 17-дә "Дағыстан" РИА-на верилән мәлумата көрә, Дағыстан Республикасы Кәнд Тәсәррүфаты Назирлијинин үзүмчүлүк, үзүм емалы мәһсуллары, алкогол мәһсулларынын пәракәндә сатышынын лисензијалашдырылмасы вә нәзарәти Идарәсинин мүдири Гајдар Шуајбов "Күлов Тофик" тәсәррүфатында үзүм бағларына гуллуг көстәрилмәсинин кејфијјәти илә таныш олду.

Селсовет «Тинитскиј» кәнд јашајыш массивинин әразисиндә 116 һектар әразидә үзүм бағы салынмыш, бурада дамчы суварма системи гурашдырылмыш вә сүфрә үзүм сортлары јетишдирилмишдир. Тәсәррүфатын рәһбәри Тофиг Күлов бағларда кечирилән агротехники тәдбирләр барәдә этрафлы данышды.

Бурада үзүм бағларына гуллуг үчүн республика бүдҹәсиндән субсидијаларын верилмәси мәсәләсинә бахылды. Кениш әразиләрдә үзүм бағлары илә јанашы тәсәррүфатда 300 баш ирибујнузлу вә 1500 хырда бујнузлу мал-гаранын олдуғу һејвандарлыг фермасы да мөвчуддур.

Кәнч фермер Тофиг Күловун сөзләринә көрә, о бундан сонра да бир јердә дајанмаг нијјәтиндә дејил вә тәсәррүфатдакы үзүм саһәләрини артырараг, онун саһәсини 60 һектара чатдырмаг нијјәтиндәдир.

ДӘРБӘНДДӘ МӘҺӘММӘД ӘЛИ МИРЗӘ КАЗЫМ – БӘЈӘ ҺӘСР ОЛУНМУШ ДӘЈИРМИ МАСА КЕЧИРИЛМИШДИР

Ијулун 22-дә Дәрбәнд шәһәринин Мәркәзи Китабханасында «Мәһәммәд Әли Мирзә Казым-Бәј (1802-1870) вә онун Дәрбәнди. Русија шәргшүнаслығынын узун сәјаһәтин башланғычы» мөвзусунда дәјирми маса кечирилмишдир. Тәдбирин тәшкилатчысы Дәрбәнд шәһәр администрасијасынын мәдәнијјәт, идман, кәнчләр сијасәти вә туризм шөбәсидир.

Дәјирми масада Дәрбәнд шәһәр башчысынын мүавини Видади Зејналов, Дәрбәнд шәһәр депутатлар мәчлиси сәдринин мүавини Ејваз Әлиханов, Дәрбәнд шәһәр администрасијасы мәдәнијјәт, идман, кәнчләр сијасәти вә туризм шөбәсинин рәиси Самилә Нәчәфова, Дәрбәнд дөвләт тарих, мемарлыг вә инчәсәнәт горуг музејинин баш елми ишчиси Һүсејнбала Һүсејнов, ЈУНЕСКО-нун нүмајәндәси Күлчөһрә Сејидова, Дәдә-Горгуд Фондунун сәдри Рафиг Мөвсүмов, Дәрбәнд азәрбајчанлылары милли- мәдәни мухтаријјәтинин сәдри Телман Таһирли, Дәрбәнд ләзкиләри милли- мәдәни мухтаријјәтинин сәдри Низами Фәтуллајев, Дәрбәнд шәһәр депутатлар Мәчлиси сәдринин көмәкчиси Әсәдулла Пашајев, Русија вә Азәрбајчан Јазычылар Бирлијинин үзвләри Фәхрәддин Оруч Кәрибсәс, Зејнәб Дәрбәндли, Мирзә Казым-Бәјин дөрдүнчү нәслиндән олан вариси Һафизә Һүсејнова, мәктәб рәһбәрләри, мүәллимләр, китабхана ишчиләри, кәнчләр иштирак етмишләр.

Тәдбири ачан Самилә Нәчәфова тәдбир иштиракчыларыны вә гонаглары саламлајараг, алим Мирзә Казым-Бәјин Русија шәргшүнаслығында баниси кими көркәмли ролуну гејд етмишдир. Сонра исә Азәрбајчан Дөвләт Драм Театрынын актјору Сәрхан Сәмәдову вә шаирә Зејнәб Дәрбәндлини сәһнәјә дәвәт етмишләр. Онлар гонаглар үчүн Мирзә Казым-Бәјә һәср олунмуш мусиги композисијасы тәгдим етмишләр.

Сонра исә тәдбир иштиракчылары көркәмли алим-шәргшүнасын һәјат вә јарадычылығы һаггында гыса данышмышлар. Тәдбирин сонунда Мирзә Казым-Бәјә Дәрбәнддә абидә гојулмасы үчүн шәһәр рәһбәрлијинә мүрачиәт һазырланмасы тәклиф едилмишдир.

Ашағыда Мирзә Казым- Бәјин автобиографијасыны тәгдим едирик:

Мирзә Казым бәј 1802-чи илдә Рәшт шәһәриндә анадан олуб. О, 9 јашында икән анасы илә бирликдә Рәштдән Дәрбәндә атасынын јанына кәлиб. Һәлә ушаглыгдан елми билигләрә дәрин мараг көстәрән Казым бәј атасынын көмәји илә мүсәлман мәзһәбинин там курсуну битириб, Азәрбајчан, татар, фарс дилләрини мүкәммәл өјрәниб. О, ејни заманда әрәб, рус вә түрк дилләринә дә дәриндән јијәләниб. Казым бәј 17 јашында икән өзүнүн әрәб дилиндә "Әрәб дилинин грамматикасы тәчрүбәси" адлы илк әсәрини јазыб.

1821-чи илдә Һәштәрхана кедән Мирзә Казым бәј Шәрг өлкәләринә кетмәк вә тәһсилини баша чатдырмаг истәјирди. О, Һәштәрханда галдығы дөрд ил әрзиндә инкилис, франсыз, алман вә гисмән јәһуди дилләрини өјрәниб.

Казым бәји 1824-чү илдә Авропа елмләрини мүкәммәл өјрәнмәси үчүн Инкилтәрәјә дәвәт едирләр. Лакин рус һаким даирәләри бу тәклифин һәјата кечмәсинә имкан вермир. Бунун әвәзиндә Русија империјасынын хүсуси сәрәнчамы илә Казым бәј Омска татар дили мүәллими олараг көндәрилир. 1826-чы илин әввәлиндә Омска кедәркән јолда ағыр хәстәләнән Казым бәј Казанда дајанмаг гәрарына кәлир Бурада Казым бәј Казан Университетинин ректору, профессор К.Фуксла таныш олур. Казым бәјин истедадындан һејрәтә кәлән К.Фукс ону шәһәрин чох көркәмли адамлары илә таныш едиб. Казым бәј 1826-чы илин октјабрында Казан алимләринин хаһиши илә әрәб-фарс дилләри үзрә лектор (баш мүәллим) тәјин олунуб.

Казым бәј 26 јашында икән Лондон Крал Асија чәмијјәтинин һәгиги үзвү сечилиб. Ики ил кечдикдән сонра фарс дилиндә әрәб филолокијасына даир әсәринә көрә Шәрг дилчилији макистри дәрәчәси алыб. Сәнәдләрдән мәлум олур ки, Казым бәј университетә лектор тәјин олунанда рус дилини һеч билмирди. Она көрә дә рус дилини әсаслы шәкилдә өјрәнмәк вәзифәсини гаршыја гојан Казым бәј чох кечмәдән мүһазирәләрини рус дилиндә охумаға башлајыб. О, ејни заманда Сәдинин "Күлүстан" әсәрини рус дилинә тәрчүмә едиб вә 1829-чу илин сонунда тәрчүмәни баша чатдырыб. Казым бәј Казан Университетиндә фәалијјәти дөврүндә елми-тәдгигат ишләри илә дә чидди мәшғул олурду. "Әрәб әдәбијјаты һаггында мүлаһизәләр" адлы әсәрини тамамладыгдан сонра Крым ханларынын тарихинә һәср етдији "Әссаб ас-Сәјјар, јахуд једди сәјјарә" адлы әсәри дә јазыб баша чатдырыб.

Мирзә Казым бәј 1835-чи илдә исә Русија Елмләр Академијасына мүхбир үзвү сечилиб. 1849-чу илдә Санкт-Петербург Университетинин рәсми дәвәти илә Петербурга кедән Казым бәј орада фарс дили илә бәрабәр әрәб дилини дә тәдрис едиб.1850-чи илин февралында Русија Чоғрафија Чәмијјәтинин һәгиги үзвү сечилиб, бир мүддәтдән сонра Ширван вә Дәрбәндин гәдим тарихинә даир "Дәрбәнднамә" адлы чох мүһүм әсәрини нәшрә һазырлајыб. Тәгрибән 12 ил әрзиндә әрсәјә кәтирдији бу әсәриндә Казым бәј тәкчә она мәлум әлјазмалардан дејил, һәм дә Гәрби Авропа алимләринин әсәрләриндән дә фајдаланыб. Русијада вә Гәрби Авропа өлкәләриндә кениш резонанс доғурмуш бу әсәрә көрә о, Петербург Елмләр Академијасынын чох нүфузлу Демидов мүкафатына лајиг көрүлүб. Сонралар бу әсәрә көрә Казым бәјә Британија краличасынын гызыл медалы верилиб. Алим 1839-чу илдә "Түрк-татар дилинин грамматикасы" дәрслијини чап етдириб.

1854-чү илин октјабрында Петербург Университетинин Шәрг дилләри шөбәси факүлтәјә чевриләндән сонра Казым бәј оранын илк деканы сечилиб. Онун тәклифи илә бу факүлтәдә гәдим әрәб, јени әрәб, фарс, османлы түркчәси, Азәрбајчан-түрк, чагатај, монгол, калмык, манчур, Чин, гәдим јәһуди, јени јәһуди, күрчү дили вә ләһчәләринин тәдриси башланыб. Казым бәј Шәрг дилләри факүлтәсиндә әлавә олараг харичи әлагәләр, сијаси-игтисад, мүлки һүгуг вә чинајәт һүгугу мәсәләләринин, латын дилинин вә педагокиканын тәдрисинин апарылмасына наил олуб.

Казым бәј Петербург Университетиндә чалышмагла кифајәтләнмәјиб Һәрби Академијанын забит һејәти үчүн түрк дилиндән мүһазирәләр охујурду. О, Император Һәрби Академијасында кечилән түрк дили курсу үчүн дәрс вәсаити дә һазырлајыб вә бу әсәринә көрә она нөвбәти дәфә Демидов мүкафаты верилиб.

Петербургда Казым бәј елми фәалијјәтини даһа да кенишләндириб. О, һәм түркололкијаја, һәм дә Шәргин тарихинә вә онун динләринә даир әсәрләр чап етдириб. Онлардан бири дә 1854-чү илдә ишыг үзү көрән "Түрк дили курсу үчүн дәрс вәсаити" адлы әсәри иди. Әсәрдә түрк дилинин гыса грамматик очерки, Османлы империјасында мүхтәлиф хәтләрлә јазылмыш мәтнләр, 6700-дән артыг рус сөзләринин тәрчүмәси олан түрк лүғәти верилиб. Онун һәмин ил дәрч етдирдији "Шәрг дилләриндәки сөзләрә охшар рус сөзләринин изаһы" адлы мәгалә рус лүғәтиндә оријентализмләрин өјрәнилмәси методикасына һәср олунуб.

Мирзә Казым бәј 1868-чи илдә рус елми даирәләриндә Түркүстанын етнографијасы, лингвистикасы, нумизматика вә епиграфикасынын өјрәнилмәсинә јөнәлән академик һәрәката башлајыр. Лакин даһи алимин өлүмү она ән бөјүк арзусу, мәнсуб олдуғу вә һәмишә садиг галдығы түрк милләтинин һәјати әһәмијјәтли ваһид елми-мәдәни дәјәрләр лајиһәсини һәјата кечирмәсинә имкан вермир.

Көркәмли алим 1870-чи илдә Санкт-Петербургда дүнјасыны дәјишиб.

Телман ТАҺИРЛИ

ДДУ-ДА БУРАХЫЛЫШ ОЛДУ

19 ијул, «Дағыстан» РИА-ја али мәктәбин мәтбуат хидмәтинин вердији мәлумата көрә ДДУ-дә Шуранын тәнтәнәли јығынҹағына бакалавријат, магистратура програмларыны вә ДДУ-нун чох профилли литсејинин ән јахшы мәзунлары чағырылмышдыр. 51-ҹи мүкафатландырылмада: әла гијмәтләрлә дипломлар, РФ-нин елм вә тәһсил назирлијиндән вә Русијанын ректорлар иттифагындан тәшәккүр мәктублары вар иди.

«Ковид-19» пандемијасы илә үзләшдијимиз бир вахтда ДДУ ҹари оху илинин бүтүн сынагларындан лајигинҹә чыхмыш вә дистансијалы тәдрисә кечмәјә мәҹбур олмушдур», -дејә ДДУ-нун ректору Муртузәли Рабаданов гејд етмишдир. Биздә дәрсләр, имтаһанлар вә бурахылыш сынаглары дистасион кечирилмишдир. Али мәктәбдә алынмыш тәҹрүбәни анализә етмәли, тәдрис просесиндә дистансија структурларынын истифадәсинин вә кәләҹәк преспективләринә бахылмалыдыр».

Республиканын баш али тәһсил мүәссисәсинин ректору университетин ил әрзиндәки мүвәффәгијјәтләри һаггында данышаркән 18 ириләшдирилмиш елми истигамәтләр үзрә категоријалашдырылдығыны хүсусилә гејд етмишдир. ДДУ Дағыстанын јеканә али мәктәбидир ки, елми иновасијалар фәалијјәтини нүмајиш етдирәрәк стабил али мәктәбләр категоријасына дахил едилмишдир. Али мәктәбдә физикачыларын, кимјачыларын вә биологлары бирләшдирән јени фәнләрарасы лабораторија фәалијјәт көстәрир.

ДДУ «Тәһсил милли лајиһәси чәрчивәсиндә» «Һәр кәс үчүн јени имканлар» лајиһәсиндә Дағыстандан јеканә иштиракчыдыр.

Ҹари илдә јекун дөвләт аттестассијасы 68 истигамәт вә ихтисас, орта тәһсилин үч истигамәти үзрә 3367 кәнҹ мүтәххәссисин бурахылышы илә баша чатмышдыр. 2253 мәзун баш али мәктәби битирмиш, онлардан 1436 тәләбә күндүз шөбәсиндә тәһсил алмышдыр. Ҹари илдә филиаллар 814 мүтәхәссис бурахмыш, еләҹә дә 235 мәзун ИПТ програмыны битирмишди. Ҹари илдә али мәктәби 439 мәзун, о ҹүмләдән коллеҹин вә Филиалларын 39 тәләбәси тәһсилини әла гијмәтләрлә баша вурмушдур.

«Тәдрис проссесинә тәтбиг едилмәси үчүн 200 ихтисаслы вә 226 али категоријалы ишин мәтбуатда дәрҹ едилмәси төвсијә едилмишдир», - дејә Муртузәли Рабаданов тәдрис илинин јекунларыны ачыгламышдыр.

Университетдә фәннләрарасы дөвләт имтаһанынын, елми ихтисаслы ишләрин, диссертасијаларын әсас нәтиҹәләри һаггында елми мүзакирәләрин мүдафиәсини өзүнә дахил едән 4-ҹү јекун аттестасијасы кечирилмишдир. Бурада иштирак едән 15 мәзун-аспирантын һамысы јахшы елми-педагожи һазырлыг нүмајиш етдирмишләр.

Кәлән илин ијул ајынын 1-дә университетә 30 ил башчылыг етмиш Абуталиб Абилович Абиловун анадан олмасынын 100 иллији, ијун ајында исә ДДУ-нун сонракы директору Әһмәд Мәһәммәдович Мәһәммәдовун 90 иллији тамам олаҹагдыр.

Тәдбирдә иштирак едәнләр бөјүк педагогларын хатирәсини алгышларла јад етдиләр.

Чыхышынын сонунда М.Рабаданов бүтүн мәзунлары тәбрик етди вә ДДУ-дә алдыглары биликләри вә пешәкар компетенсијалара лајигли истифадә тапмасыны арзулады. Тәләбәләри һәмчинин дә дөвләт имтаһан комисијасынын (ДИК) сәдрләри-Новосибирск Милли-Тәдгигат Университетинин профессору Лидија Шестопалова, Миллионшик адына Грозны Дөвләт Техники Нефт университетинин профессору Мурат Келигов, еләҹә дә, филолокија елмләри доктору ДДПУ-нин профессору Әлисултан Әлисултанов тәбрик етмишләр. Експертләр Дөвләт имтаһан номинасијасында иштиракына көрә университетин рәһбәрлијинә тәшәккүрүнү билдирмиш, тәәссүратларыны бөлүшдүрмүш, мәзунлара јаратмағы, дүнјаны вә бир-бирини хошбәхт етмәји, сечдикләри ихтисасда дүзкүн јол тапмағы арзуладылар.

Тәнтәнәли мәрасим вокал вә хореографик нөмрәләрин транслјасијасы, еләҹә дә мәзунларын видео-тәбрикләрилә давам етмишдир.

ДДУ-нун игтисадијјат факүлтәсинин мәзуну Мәрјәм Омарова тәәссүратларыны белә бөлүшмүшдүр: ДДУ-нин ректору Муртузәли Хулатајевич Рабадановун әлиндән әла гијмәтләрлә диплом алмаға имкан верилдијинә көрә сағ ол, дејирәм. Сон дәрәҹә хош, атмосфер унудулмаз иди. Университетдә 4 ил тәһсил алдығыма, биликләрә, јахшы әһвал-руһијјәјә вә өзүму көстәрмәјә јарадылан имкана көрә, тәшәккүрүмү билдирирәм!

ГРИГОРИ ГАГАРИНИН ЈАРАДЫҸЫЛЫҒЫ ИЛӘ ТАНЫШ ОЛАҸАГЛАР

“Дағыстан” РИА-нын ијулун 21-дә вердији мәлумата көрә, Дағыстан Республикасы Мәдәнијјәт Назирлијинин Дәрбәнд Музеј-Горуғу сәнәт һәвәскарлары вә Император Рәссамлыг Академијасынын витсе-президенти Григори Гагаринин (1810-1893) әсәрләринин һәвәскарлары вә пәрәстишкарлары үчүн “Гагарин - Гафгазын мүғәнниси” онлајн сәркиси тәшкил етмишдир. Хәбәр акентлијинә бу барәдә музејин мәтбуат хидмәти мәлумат вериб

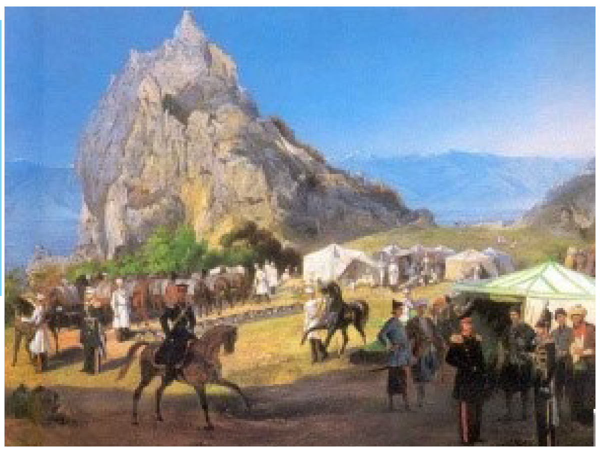

Хүсуси һазырланмыш онлајн лајиһә мәшһур сәнәткарын һәјат вә јарадыҹылығындан, Гафгаз халгларына мирас гојдуғу мәдәни вә тарихи ирсдән бәһс едир. Мәтбуат хидмәти хатырладыб ки, Гагарин кнјаз Александр 1842-ҹи илдә Чернышевин Дағыстана експедисијасында иштирак едиб, јүксәк дағлыг һиссәсиндә јерләшән Тидибдә олуб. Рәссамын сәфәри “Көзәл мәнзәрәли Гафгаз” иллүстрасијасындакы тәсвирләрдә әкс олунуб. Интернет сәркиси чәрчивәсиндә музејин директор мүавини Зүлејха Наметова “Көзәл мәнзәрәли Гафгаз” вә “Гафгазын кејимләри” албомларындан шәкилләр тәгдим едиб.

БИЗ ХАЛГЫН ХИДМӘТЧИСИЈИК ВӘ ОНЛАРЫ ЛАЈИГЛИ ҺӘЈАТЛА ТӘМИН ЕТМӘЛИЈИК

Шәһәрин инкишафына нә мане олур? “Дагестанскије Огни” (“Дағыстан ишыглары”) шәһәринин башчысы вәзифәсинин мүвәггәти иҹрачысы “Дағыстан” РИА-ја вердији мүсаһибәдә проблемләр вә онларын һәлли јоллары һаггында данышды. Бу шәһәр мөһтәшәм ада вә көзәллијә бахмајараг, сон вахтлар инфраструктур бахымындан чох ахсајыр.

Бу күн “Дағыстан Ишыглары”нын рәһбәринин сәлаһијјәтләрини мүвәггәти иҹра едән Дәрбәнд шәһәринин кечмиш витсе-меринин мүавини Ҹалалутдин Алирзаев һансы чәтинликләрлә үзләшдијиндән, шәһәрин абадлашдырылмасы вә фәнәрләрин јенидән кур јанмалары, шәһәрин көзәлликләрини әкс етдирмәләри үчүн һәлә нә гәдәр кетмәли олдуғуну изаһ етди. Пул сола (јәни бош јерә хәрҹләнмәјәҹәк) кетмәјәҹәк!

- Ҹәлалутдин Исмајылович, сөзүн һәгиги мәнасында шәһәрин нечә чичәкләндијини көрмәк чох хошдур. Үч ил әввәл мән бурда идим вә топа-топа зибил јығынтыларыны көрдүм, кәзинти саһәләринин олмамасы вә бәлкә дә јерли парк һаггында һеч нә демәјәҹәјәм. Һәр шеји бир андамы әлә алмаға гәрар вердиниз?

- Диггәтинизә көрә тәшәккүр едирәм, әксинә нечә ола биләр? Һәр шеји өз көзләринизлә көрмүсүнүзсә, онда тезликлә мүгајисә едиләҹәк бир шеј олачаг. Инди гејд етдијиниз кими, парк јенидән гурулур. Илк дәфә орада дајанан абидәни көрәндә јерли сакинләрин, ветеранларын вә Бөјүк Вәтән мүһарибәси иштиракчыларынын гаршысында утандым. Иткин дүшмүш әскәрин абидәси гаршысында дајанан әбәди мәшәл үчүн 50-70 мин рубл мәбләғиндә пул гојулмушду. Анҹаг сән ону көрсән мәни баша дүшәрдин. Мән ону рәдд етдим вә јени һәмкарларымдан башга вариантлары нәзәрдән кечирмәләрини хаһиш етдим, сонда әбәди мәшәл үчүн Москвада бүтүн гурулуш материаллары илә 460 минә баша кәлән бир улдуз сифариш етдим, о бурада 20-30 ил дајанаҹаг вә инсанлара хош тәәссүрат бағышлајаҹаг. Лајиһәјә көрә, абидә гранитдән һазырланмалыдыр вә мән дә бунун дүзкүн апарылмасына көстәриш вермишәм. Бир даһа бу шәһәрдә белә шејләр олмајаҹаг, мән ушаглара дедим: Шәһәр үчүн нәзәрдә тутулан 75 милјонун һамысыны сона гәдәр хәрҹләјәҹәјик.

-“Ипәк јолу” лајиһәсинин иҹрасы үчүн шәһәрин алдығы милјонлардан данышырсыныз?

-Бәли, о мәркәзи пијада Ленин күчәсинин абадлашдырылмасыны тәмин едир. Ахы, бу, шәһәр сакинләри арасында ән фәал вә тәләб олунанлардан биридир. Бурада шәһәрин әсас сосиал вә мәдәни објектләри, тиҹарәт вә иашә објектләри дә јерләшир. Вә бурада инфраструктур нәинки ахсајыр, һәтта өлүр. Инди пијадалар үчүн јол һиссәсини бир гәдәр кенишләндиририк, әкс тәгдирдә инсанларын әсас күчә бојунча кетмәк үчүн јерләри јохдур. Ејни паркда мәктәблиләр үчүн амфитеатр, скамјалар вә с. гојулачаг. Үмумијјәтлә, һәр шеј шәһәрлиләрин вә гонагларын јахшы истираһәт етмәләринә јөнәлдиләҹәк.

- Истираһәт вә мәдәнијјәт зоналары јахшыдыр, Ҹәлалутдин Исмајылович, бәс мәишәт проблемләри?

- Бу јахынларда канализасија боруларыны дүзәлтмәк тапшырығы вердим ки, туллантылар бүтүн нормалара ујғун кетмәлидир. Әлавә олараг су хәтләри чәкилиб. Һәр шеј донмушду. Бура кәлдикдән сонра, үчүнҹү күн, һәрбчиләр 200 ушаг үчүн ушаг бағчасы иншаатынын дизајнерләри илә мүгавиләни дајандырмаг үчүн јаныма кәлдиләр. 2-3 ајдыр ки, ишә башламалары үчүн бир «будка»ны әразидән чыхармаг үчүн шәһәр рәһбәрлијиндән иҹазә ала билмирдиләр. Нијә? суалына: Ҹавабы ешитдим: пул истәдиләр. Доғруданмы? Инанмадым!

- Нијә инанмырсыз, кәлин, һәгигәтин көзүнә дик бахаг...

- Мән буна өјрәшмәмишәм, бу өзүнү тәрифләмәк дејил. Һәтта хырда шејләрин дә рүшвәтлә гәрар верилмәсинә чалышмаг мәним үчүн ағласығмаздыр. Јерли мемарлыг рәһбәринә тапшырдым ки, бу мәсәләни 15 дәгигәјә мүәјјәнләшдирсин, сонра Еколокија Назирлији илә разылыға кәлинсин. Үмумијјәтлә, һәр шеј гануна ујғун олду вә даһа үч күндән сонра онлара ишин сүрәтлә башладығы тикинти үчүн һазыр бир јер вердик.

- Бәс 250 јер үчүн әлавә јерләрин верилдији Рекионал Иновасија Платформалары (РИП) програмы һаггында нә демәк олар. Буну һәјата кечирмәјә башламысыныз?

- Еләдир. Һәр һалда шәһәрдәки су проблемини арадан галдырачам. Инди «Тәмиз Су» програмы чәрчивәсиндә бизә 16,6 милјон рубл ајрылаҹаг вә бу проблеми, әһали үчүн һәмишәлик һәлл едәҹәјик. Биз халгын хидмәтчисијик вә онлары лајигли бир һәјатла тәмин етмәлијик. Ишимиз буну онлар үчүн чәтинләшдирмәк јох, асанлашдырмагдыр. Тәҹили олараг көрдүјүм вә һәлл едилмәли олан проблемләрдән данышанда һеч ким мәни ешитмир. Коррупсијанын коррупсијада отурмасынын гаршысыны алмаг үчүн су коммуналыны мәнзил-коммунал хидмәтләриндән ајырдым. Мән чох ушаглы бөјүк бир аиләдә бөјүмүшәм. Бурада виҹданла ишләмәјә өјрәдилмишәм, пис шәритдә јашамағын нә олдуғуну билирәм, инсанларын су үчүн бир нечә километр кетдикләринә сакит баха билмирәм. Инсанлар инсан кими јашамаға лајигдирләр.

- Ҹәлалутдин Исмајылович, белә кичик бир шәһәрдә бу гәдәр проблем ешитмәк чох кәдәрлидир, доғруданмы, ики ајда бир дәнә дә олсун мүсбәт бир шеј көрмәдиниз - һәр јердә мәнфи, бәс мүсбәт ҹәһәтләр һарададыр?

- Мүсбәт ҹәһәт- јерли әһалинин мүнасибәти. Мәнә инанырлар, мәсләһәтләширләр - һәр кәсә ачыгам, онлар башчыларын кабинетинин нечә олдуғуну белә билмирдиләр, өјүнмүрәм, јох, садәҹә вәтәндашларла үз-үзә кәләндә архаларыны нечә чевирә биләҹәкләрини дүшүнүрәм. Диалог, мүзакирә, мәсләһәт вә тапшырыгларын һәлли лазымдыр.

- Әлбәттә, сизә шүбһә илә јанашанлар вар иди?

- Чохлары мәнә гаршы силаһ көтүрдү. Узун мүддәт данышмаг вә һәтта мүәјјән мәнада тәһгирдир - һәмкарларыныз вахтындан әввәл мәнә хач гојдулар, вәзифәмдә етдијим ганунсуз әмәлләр барәдә јазырлар - белә гыса мүддәтдә нечә торпаг сатыб башга ганунсуз ишләри һәјата кечирә биләрәм? Сакит вә виҹданла ишләмәјә мәнә имкан верин, бадалаг вурмајын, әлләрими бағламајын, гојун, һәјат сәвијјәсини јүксәлтмәк үчүн бир фүрсәт олдугда инсанлара көмәк едим. Јалныз о заман нәтиҹәни, һәм дә мүсбәт нәтиҹәни көрәҹәксиниз.

АЗӘРБАЈҸАН МИЛЛИ МӘТБУАТЫНЫН 145 ЈАШЫ ТАМАМ ОЛМУШДУР

Азәрбајҹанда илк мәтбу органын - әсасы Һәсән бәј Зәрдаби тәрәфиндән гојулмуш «Әкинчи» гәзетинин нәшрә башладығы 22 ијул Милли Мәтбуат Күнү кими гејд олунур.

Бејнәлхалг Диаспор Мәркәзиндән верилән мәлумата көрә,

«Әкинчи»нин 1875-ҹи ил ијулун 22-дән 1877-ҹи илин сентјабрынадәк чап олунмасына бахмајараг, онун Азәрбајҹан милли мәтбуатынын тәшәккүл тапмасында, инкишафында әвәзсиз ролу олуб. Әсасән маарифчилик миссијасыны үзәринә көтүрмүш «Әкинчи» аз мүддәтдә һәм зијалы тәбәгә, һәм дә садә инсанлар арасында чох мәшһурлашыб.

Өтән илләр әрзиндә Азәрбајҹан мәтбуаты даим ҹәмијјәтин просесләрә бахышыны әкс етдирән күзкү ролуну ојнајыб. 1998-ҹи илин августунда үмуммилли лидер Һејдәр Әлијев тәрәфиндән сензуранын ләғви исә Азәрбајҹанда мәтбуатын инкишафына ҹидди тәкан вериб.

Азәрбајҹан мәтбуаты инди өзүнүн јүксәлиш мәрһәләсини јашајыр. Бу јени инкишаф дөврүнүн тәмәлини гојан улу өндәр Һејдәр Әлијев һәр заман мәтбуатын ҹәмијјәтә тәсир күҹүнү јүксәк гијмәтләндириб, мәтбуат вә сөз азадлығы, күтләви информасија васитәләринин мадди-техники базасынын мөһкәмләндирилмәси истигамәтиндә ардыҹыл тәдбирләр һәјата кечириб. Мүстәгиллик дөврүндә Азәрбајҹан мәтбуаты илә бағлы илк Фәрман да Һејдәр Әлијев тәрәфиндән имзаланыб. 2000-ҹи ил мартын 27-дә имзаланан «Азәрбајҹанда милли мәтбуатын јарадылмасынын 125 иллији» һаггында Фәрманла өлкәдә демократик мәтбуатын јарадылмасынын 125 иллији тәнтәнәли шәкилдә гејд олунуб. Үмумиликдә, Улу Өндәр мәтбуатын проблемләринин һәлли илә бағлы ондан чох сәрәнҹам вә фәрман имзалајыб.

1999-ҹу илдә «Күтләви Информасија Васитәләри һаггында» бејнәлхалг тәләбләрә ҹаваб верән Ганун гәбул едилиб. Һејдәр Әлијевин 1998-ҹи ил 6 август тарихли Сәрәнҹамы илә Азәрбајҹанда сензура ләғв олунуб. 2001-ҹи ил декабрын 18-дә өлкәнин әсас күтләви информасија васитәләри вә журналист тәшкилатларынын рәһбәрләри илә көрүшән Улу Өндәр мәтбуатын проблемләрини мүзакирә едиб. Һәмин көрүшдән сонра бәзи проблемләр оператив һәллини тапды, гәзетләр әлавә дәјәр вә мәнфәәт веркисиндән азад едилди, онлара кредитләр ајрылды.

Үмуммилли Лидерин мәтбуата бу ҹүр дост мүнасибәти журналистләр тәрәфиндән дә јүксәк дәјәрләндирилди. Һејдәр Әлијев 2002-ҹи ил мартын 22-дә «РУҺ» Азәрбајҹан Журналистләри Мүдафиә Комитәси тәрәфиндән «Журналистләрин досту» мүкафатына лајиг көрүлдү.

Бу күн мүстәгил мәтбуатын формалашмасы вә инкишафына хидмәт едән сијасәт Президент Илһам Әлијев тәрәфиндән уғурла давам етдирилир. Өлкәдә сөз вә мәтбуат азадлығына, күтләви информасија васитәләринә ән јүксәк сәвијјәдә диггәт вә гајғы көстәрилир. Азәрбајҹанын артан игтисади имканлары мәтбуатын инкишафы јолундакы чәтинликләрин арадан галдырылмасына, онун актуал проблемләринин һәллинә шәраит јарадыр. Президент Илһам Әлијевин 2008-ҹи ил 31 ијул тарихли Сәрәнҹамы илә «Азәрбајҹан Республикасында күтләви информасија васитәләринин инкишафына дөвләт дәстәји Консепсијасы»нын тәсдиг едилмәси, 2009-ҹу ил апрелин 3-дә Президент јанында Күтләви Информасија Васитәләринә Дөвләт Дәстәји Фондунун јарадылмасы азад медианы инкишаф етдирмәк, мәтбуатын мадди-техники базасыны мөһкәмләндирмәк, журналистләрин сосиал вәзијјәтини јахшылашдырмаг мәгсәдилә атылан мүһүм аддымлардандыр. Милли мәтбуаты јубилејләринин өлкәдә кениш гејд олунмасы, КИВ-ләрә бирдәфәлик јардымларын көстәрилмәси, мәтбуат ишчиләринин сосиал мүдафиәсинин күҹләндирилмәси тәдбирләри, һәмчинин милли мәтбуатын инкишафындакы хидмәтләринә көрә журналистләрин фәхри адларла тәлтиф едилмәси һаггында сәрәнҹамлар да мәтбуата вә бу саһәдә чалышанлара көстәрилән гајғынын тәркиб һиссәсидир.

Президент Илһам Әлијев һәр беш илдән бир милли мәтбуаты јубилејинин тәнтәнә илә кечирилмәсини әнәнәјә чевириб. Дөвләт башчысы милли мәтбуатын јубилеји илә бағлы илк Сәрәнҹамы 2005-ҹи ил ијунун 20-дә имзалады, мәтбуаты 130 иллик јубилеји бүтүн өлкә мигјасында гејд олунду, чохлу сајда КИВ әмәкдашы орден вә медалларла тәлтиф едилди, фәхри адлара, Президент тәгаүдүнә лајиг көрүлдү.

Милли мәтбуаты 135 иллији дә бөјүк тәнтәнә илә гејд едилиб. Бу дәфә дә мәтбуат нүмајәндәләри фәхри адлара вә мүкафатлара лајиг көрүлүбләр, күтләви информасија васитәләринә мадди јардым ајрылыб. Мәтбуат Шурасы үчүн јени бинанын ајрылмасы, онун мүасир аваданлыгла тәмин едилмәси, Президент Илһам Әлијевин бинанын ачылышында иштиракы, журналистләр гаршысында чыхышы бир даһа бу һәгигәти тәсдиг етди ки, азад мәтбуатын инкишафы дөвләт сијасәтиндә приоритетдир.

Президент Илһам Әлијевин Азәрбајҹан мәтбуат ишчиләринин сосиал мүдафиәсинин күҹләндирилмәси тәдбирләри һаггында Сәрәнҹамы исә журналистләрә јени әһвал-руһијјә кәтирди, бөјүк рәғбәтлә гаршыланды. Мәтбуат ишчиләринин мәнзил-мәишәт шәраитинин јахшылашдырылмасы вә онлар үчүн јашајыш евләринин тикилмәси мәгсәдилә 2010-ҹу ил Президентин Еһтијат Фондундан Күтләви Информасија Васитәләринә Дөвләт Дәстәји Фондуна 5 милјон манат вәсаитин ајрылмасы мәтбуат тарихиндә мүһүм һадисә кими дәјәрләндирилди. Тәсадүфи дејил ки, 2010-ҹу ил декабрын 1-дән 20-дәк «РУҺ» Азәрбајҹан Журналистләри Мүдафиә Комитәси 2010-ҹу илдә «Журналистләрин досту» мүкафаты галибинин мүәјјәнләшдирилмәси илә бағлы КИВ вә журналист тәшкилатлары арасында кечирдији сорғунун нәтиҹәләринә әсасән, Президент Илһам Әлијев күтләви информасија васитәләринин инкишаф етдирилмәси саһәсиндәки хидмәтләринә көрә «Журналистләрин досту» мүкафатына лајиг көрүлүб.

2013-ҹү ил ијулун 22-дә дөвләт башчысы журналистләр үчүн тикилмиш бинада Милли Мәтбуат Күнү мүнасибәтилә мәнзилләрин пајланмасы мәрасиминдә иштирак едиб. Һәмин күн Президент Илһам Әлијев журналистләр үчүн инша едилән нөвбәти бинанын тәмәлгојма мәрасиминдә иштирак едиб.

2017-ҹи илдә сә милли мәтбуатын јаранмасынын 142-ҹи илдөнүмүндә Азәрбајҹан Президенти Илһам Әлијевин иштиракы илә журналистләр үчүн икинҹи бинанын тәнтәнәли ачылыш мәрасими кечирилди вә үчүнҹү бинанын тәмәлгојма мәрасими баш тутду.

Дөвләт башчысынын мәтбуата гајғысынын даһа бир тәзаһүрү 2018-ҹи ил ијулун 16-да Азәрбајҹанда нәшр олунан гәзетләрә малијјә јардымынын ајрылмасы һаггында Сәрәнҹам имзаламасыдыр.

Мәтбуат күнү тәкҹә журналистләрин јох, бүтөвлүкдә ҹәмијјәтимизин бајрамыдыр. Чүнки азад сөз азад ҹәмијјәтин тәмәл дашыдыр.

Һазырлады:
Телман ТАҺИРЛИ

ДАҒЫСТАНДА ЕСКАДРОН ДӘСТӘЛӘРИ ФОРМАЛАШМЫШДЫР

"Дағыстан" РИА. Дағыстанда, Кабардин-Балкаријада вә Чеченистан Республикасында мүасир һеликоптерләрлә тәҹһиз едилән ескадрон бөлмәләри олан јени авиасија бөлмәси Русија Гвардијасы тәрәфиндән Шимали Гафгаз Федерал Даирәсиндә јарадылды. Бу барәдә ТАСС Русија Гвардијасынын мәтбуат хидмәтинә истинадән мәлумат јајыб.

Бөлмәләр ән мүасир һеликоптерләрлә, о ҹүмләдән Ми-8АМТС, Ка-226, һәмчинин "Робинсон Р-44" илә силаһланмышдыр. Мүасир һеликоптерләр һава нәглијјаты миссијаларыны јеринә јетирәҹәк вә һава кәшфијјаты апараҹаглар.

Шимали Гафгаз бөлкәси командиринин биринҹи мүавини кенерал-лејтенант Владимир Мајистренконун рәһбәрлији илә ајрыҹа хүсуси тәјинатлы авиасија дәстәси јарадылыб.

4 МИЛЈАР РУБЛА ГӘДӘР ӨДӘНИШ АЈРЫЛАҸАГДЫР

"Дағыстан" РИА. Дағыстанда 2020-ҹи илдә илк ушағын дүнјаја кәлмәси, өвладлыға көтүрүлмәси илә әлагәдар ајлыг өдәнишләрин малијјәләшдирмә мигдары 3 милјард 846 милјон рублу тәшкил етмишдир. Бу барәдә Республика Әмәк Назирлији мәлумат вериб.

Белә ки, 2020-ҹи илин јанвар-ијул ајлары арасында назирлик Сосиал Тәминат Идарәсиндә көстәрилән өдәниш үчүн артыг 1 милјард 961 милјон рубл мәбләғиндә 27402 адама вәсаит көчүрмүшдүр.

Гејд едәк ки, ајлыг өдәниш алмаг һүгугу ушағын 1 јанвар 2018-ҹи ил тарихиндән етибарән доғулдуғу,өвладлыға көтүрүлмәси һалында јараныр.

Бундан әлавә, бир аиләнин адамбашына дүшән кәлиринин һәҹми әмәк габилијјәтли әһалинин јашајыш гијмәтиндән ики дәфә артыг олмамалыдыр.

9 МӘЗУН ТӘШӘККҮР МӘКТУБУ АЛДЫ

"Дағыстан" РИА. Дағыстан Дөвләт Тибб Университетинин мәзунлары Русија Федерасијасы Тәһсил вә Елм Назирлијинин, Русија Ректорлар Бирлијинин тәшәккүр мәктубларыны алдылар. Бу барәдә университетин мәтбуат хидмәтиндән ијулун 21-дә мәлумат верилиб.

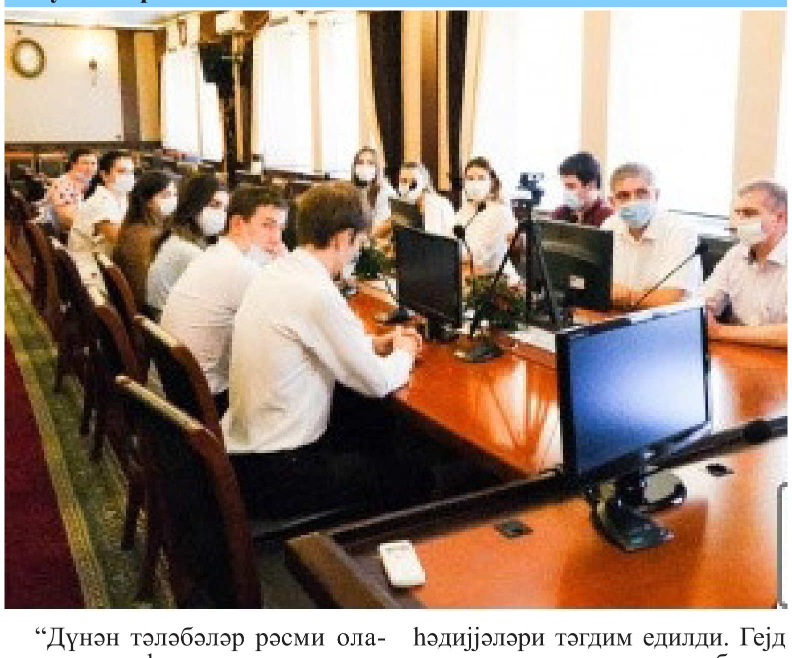

"Дүнән тәләбәләр рәсми олараг мүкафатландырылды. Тәгдиматы тәдрис ишләри үзрә проректор Ҹәмилә Өмәрова апарыб. Үмумиликдә мүхтәлиф факүлтәләрин 9 мәзуну, еләҹә дә аспирантлар тәшәккүр мәктубларыны алдылар. Университетдән хатирә һәдијјәләри тәгдим едилди. Гејд едәк ки, тәшәккүр мәктублары елм саһәсиндә газандығы уғурлар, уғурлу тәдгигатлар, иҹтимаи вә көнүллү фәалијјәтләр, академик наилијјәтләрә көрә верилиб. Мәзунлары факүлтәләрин деканлары тәбрик етмиш, кәнҹләрә уғурлу иш карјерасы арзуламышлар.

ДӘЛӘДУЗЛУҒУН ГУРБАНЫ ОЛДУ

Бујнакск вилајәтинин сакини мәсафәли фырылдагчылығын гурбаны олду. Республика Дахили Ишләр Назирлијинин мәтбуат хидмәтиндән хәбәр акентлијинә верилән мәлумата көрә, тәчавүзкар шәхс зәрәр чәкмиш шәхсин банк картындан 27 мин рублдан чох пул көтүрүб.

"Чиркеј кәндинин 70 јашлы сакини Бујнакск рајон полис Идарәси илә әлагә сахлады. Кишинин сөзләринә көрә, намәлум шәхс мобил нөмрәсинә зәнк едәрәк өзүнү банкын тәһлүкәсизлик хидмәтинин әмәкдашы кими тәгдим едиб. Зәнк едән шәхс, банк картынын горунмасыны күчләндирмәк бәһанәси илә фырылдагчылыг вә етибарын позулмасы јолу илә пластик картын гурашдырма мәлуматларыны әлә кечирәрәк 27 мин рублдан чох пул оғурлады "-деди.

Мәнбә билдирир ки, сорғу заманы зәрәрчәкән әлиллик пенсијасынын бу банк картында алындығыны изаһ етди. Онун сөзләринә көрә, ики һәфтә әрзиндә мобил телефонуна мүхтәлиф абунәчиләрдән зәнкләр кәлди. Өзүнү кредит тәшкилатынын тәһлүкәсизлик ишчиси кими тәгдим едән тәчавүзкар, һесабындан пул чыхармаға чалышдыгларыны изаһ етди вә буна көрә үчгат горунма тәләб олунду.

Тәчавүзкар даһа инандырычы көрүнмәк үчүн шәхси мәлуматларыны вә банк карты нөмрәсинин бир һиссәсини диктә етди, сонра исә әкс рәгәмин үзәриндә үч рәгәм јазмағы истәди. Јалныз пулларын силинмәси барәдә билдириш алдыгдан сонра киши фырылдагчынын гурбаны олдуғуну баша дүшдү "деди.

Фактла бағлы Чинајәт Мәчәлләсинин 158 бәнд 2-чи һиссәси илә дәләдузлуға көрә, чинајәт иши ачылыб.

Мәтбуат хидмәти хатырладыб ки, һеч бир һалда кимәсә банк һесаблары вә картлары, картын архасындакы код вә ја СМС месажлары шәклиндә дахил олан шифрәләр верилмәмәлидир.

"ДАҒЫСТАН" РИА

КҮЛӘК 30 ЕВИН ДАМЫНЫ ДАҒЫДЫБ

22 ијулда "Дағыстан" РИА. Дағыстан Фөвгәладә Һаллар Назирлијинин мәтбуат хидмәтиндән верилән мәлумата көрә, Бабајурт рајонунун ЕДДС диспетчериндән јени Новокаре кәндиндә 30 көһнә евин шифер дамларына кәскин күләк әсмәси нәтичәсиндә зијан дәјдији барәдә мәлумат дахил олуб.

Күләк, көј курултусу илә бир јердә јаған долунун диаметри 10 мм-ә чатды. Севиндиричи һалдыр ки, јерли әһалинин һәјат тәминаты позулмамышдыр вә рајон гијмәтләндирмә комиссијасы өз ишини апармаг үчүн сабаһ әразијә кәләчәкдир- дејә мәнбә мәлумат вериб.

АБУНӘ-2020

ҺӨРМӘТЛИ ОХУЧУЛАР!
Республика ичтимаи-сијаси гәзети олан «Дәрбәнд» гәзетинә 2020-чу ил үчүн абунә јазылышы давам едир.
Гәзетә работә шөбәсиндә вә редаксијада (әкәр редаксијадан јазыларсынызса, онда бу заман гәзетин гијмәти 253,50 рубл олачагдар) абунә јазыла биләрсиниз.
Бир илә – 507,00 рублдур.
Индекс – 1 иллији 63242, 6 ајлығы 51341

БАШСАҒЛЫҒЫ

«Дәрбәнд» республика ичтимаи- сијаси гәзетинин коллективи гәзетин баш мүһасиби Маркизат Рәһимоваја, онун јахынларына вә доғмаларына әзиз атасы

ИСАНЫН

вәфаты мүнасибәтилә кәдәрләндикләрини билдирир вә дәрин һүзнлә башсағлығы верир.

Аллаһ рәһмәт eләсин, јери чәннәт олсун!

«Дәрбәнд» республика ичтимаи- сијаси гәзетинин коллективи гәзетин әмәкдашы Ајна Мәммәдоваја әзиз вә севимли гардашы

ЕЛМАНЫН

вахтсыз вәфаты мүнасибәтилә кәдәрләндикләрини билдирир, она Аллаһдан сәбр диләјир вә дәрин һүзнлә башсағлығы верир.

Аллаһ рәһмәт eләсин, гәбри нурла долсун!

«РУСИЈА 2020- МӘНИМ ТОРПАҒЫМ» ҮМУМРУСИЈА МҮСАБИГӘСИНӘ СТАРТ ВЕРИЛМИШДИР

16 ијул, «Дағыстан» РИА. Дағыстанын кәнд тәсәррүфаты вә әрзаг назирлијинин мәтбуат хидмәтиндән информасија акентлијинә верилән хәбәрә көрә «Русија- мәним торпағым» кәнд тематикасы үзрә күтләви информасија васитәләри, журналист вә блогерләр үчүн Үмумрусија јарадычылыг мүсабигәсинә Русијанын кәнд тәсәррүфаты назирлији ијулун 1-дә старт вермишдир.

«Мүсабигәдән мәгсәд күтләви информасија васитәләри вә сосиал шәбәкәләр васитәсилә агросәнаје комплексинин инкишафы һаггында вәтәндашлара информасија чатдырылмасынын сәвијјәсини јүксәлтмәк, кәнддә ишин мараглы олмасыны, кәнд туризминин инкишафынын, кәнд әразиләринин инкишафынын габагчыл тәчрүбәсинин кениш јајылмасы, халг әнәнәләринин, тарихи, мәдәни дәјәрләрин горунмасыдыр. Бу мүсабигә 2014-чү илдән башлајараг кечирилир вә кечән мүддәт әрзиндә мүсабигәдә 15 миндән артыг информасија лајиһәләри иштирак етмиш, онлардан јүзү пул мүкафатларына лајиг көрүлмүшдүр»,-дејә мәлуматда билдирилир.

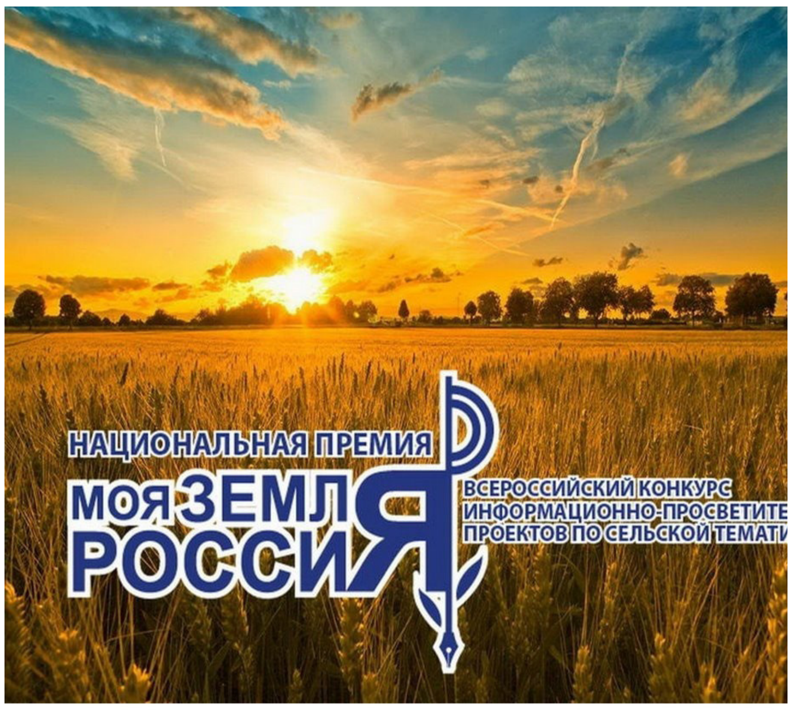

Мүсабигәдә иштирак етмәјә ишләр силсиләси мүәллифләри (3 мәгаләдән аз олмајараг) дәвәт олунур вә бу ишләр бир номинасија чәрчивәсиндә кәнд әразиләринин инкишафына; күтләви информасија васитәләри редаксијалары вә али аграр тәдрис мүәссисәләри; јени медиа нүмајәндәләри; блогерләр, сосиал шәбәкәләрдә фабрик вә јутуб каналларынын саһибләри дәвәт олунур. Бунунла јанашы, мүсабигәдә әнәнәјә көрә кәнд һәјаты мөвзусу илә чыхыш едән фоторәссамлар иштирак едирләр. Ән јахшы фото-шәкилләр мигјаслы фото-сәркиләрин иштиракчысы олачагдыр.

Лајиһәләр үчүн 2020-чи илдә ашағыдакы номинасијалар: органик кәнд тәсәррүфаты, кәнч саһибкарлыг лајиһәләри, кәнчләрин вәтәндашлыг тәшәббүсләри, кәнч журналист, кәнд сакининин күндәлик һәјатындакы мүасир технолокијалар («Рәгәмсал кәнд», «Ағыллы кәнд» вә башгалары), уникал кәнд әразиләри (агротуризим, кәнд туризми), кәнд әразиләринин тарихи –мәдәни вә тәбии потенсиалынын сахланылмасы (варислик, мәдәни ирс, аилә әнәнәләри вә с.), кәнд һәјаты һаггында блог (ади кәнд күнләри, кәндин актуал проблемләри, кәнд һәјат тәрзинин популјарлашмасы), кәнд әразиләринин рекионал брендләри, о чүмләдән кәнд туризминә кәнд әразиләринин инкишафы үзрә ихтисаслашан (инфраструктур сосиал мәсәләләрин һәлли, комфортлу кәнд мүһити), фермерчилик вә кооперасија (уғурун тарихи, фермерчилијин инкишафынын практика вә тәчрүбәси вә дөвләтин дәстәјилә кооперативләшмә) тәгдим олунмушдур.

Мүсабигәнин галибләринин вә мүкафатчыларынын мүкафатландырылмасынын тәнтәнәли мәрасими октјабр ајында кечириләчәк «Гызыл Пајыз-2020» 22-чи Үмумрусија агросәнаје сәркисиндә кечириләчәкдир.

Мүсабигә ишләри бу ил ијул ајынын 1-дән, сентјабр ајынын 11-дәк гәбул едиләчәкдир. Артыг сајтда гејдијјат башланмышдыр. Иштирак етмәк үчүн сәнәдләр вә лајиһәләр електрон почта agrosmi2020@yandex.ru васитәсилә көндәрилмәлидир.

Мүсабигә һаггында әтрафлы мәлуматы сајтдан ала биләрсиниз.

Әлагә телефону 8-800-775-00-84 (Русија үзрә зәнк пулсуздур)

Баш редактор әвәзи
Т.Г. ӘЛӘКПӘРОВ

Мәсул катиб
А.А.АҒАКИШИЈЕВА

Шөбә редакторлары:
Т.Т.ҺАЧӘЛИЈЕВ
Т. С. ҺАЧӘЛИЈЕВ

Мүхбирләр:
Һ.Һ. КӘРИМОВ
С.П.КҮЛМӘҺӘММӘДОВА
А.Г.МӘММӘДОВА

Еһм оператору
А.Ј.АҒАКИШИЈЕВА

Баш бухалтер
М. И.РӘҺИМОВА

РЕДАКСИЈАНЫН ВӘ НӘШРИЈЈАТЫН ҮНВАНЫ:

368600, Дағыстан Республикасы, Дәрбәнд шәһәри, Ленин күчәси, 37
тел.-факс (240) 4-73-59,
факс (240) 4-74-33
www.derbend.ru
(E-mail: gazetaderbend@mail.ru)
Телефонлар: баш редактор 89894856030,
үмуми шөбә 89280562728

«Типографија-М» ММЧ-дә чап едилиб.
Индекс 368600
Мәтбәәнин үнваны
Дәрбәнд шәһәри,
С.Гурбанов күчәси, 25
Телефон: 4-50-76

Гәзетин чапынын кејфијјәти барәдә мәтбәәјә мүрачиәт едә биләрсиниз.

Работә, информасија технолокијалары вә күтләви коммуникасијалар саһәсиндә нәзарәт үзрә Федерал хидмәт (Роскомнадзор).
Күтләви информасија васитәләринин гејдијјаты һаггында
Шәһадәтнамә
ДР үзрә работә, информасија технолокијалары вә Күтләви коммуникасијалар саһәсиндә нәзарәт үзрә Федерал хидмәт идарәси.
ПИ № ТУ05-00349 01 декабр 2016.

Материалларда кедән фактлар үчүн мүәллифләр мәсулијјәт дашыјырлар. Мүәллифләрин мөвгеји илә редаксијанын мөвгеји ујғун кәлмәјә биләр.

Индекс: 1 иллији 63242
6 ајлығы 51341
Чапа имзаланды:
Чәдвәлә көрә
23. 07. 2020.
Фактики олараг 9.30
Саат 10.00
Тираж 2000
Сиф. №